

Tamara Harvey gör 'Mycket väsen' på the Globe

– Åskådarnas fantasi är mycket större än något vi kan konstruera.

TAMARA HARVEY REGISSERAR I ÅR *Mycket väsen för ingenting* med en alltigenom kvinnlig teatergrupp som spelar pjäsen som man tänker sig att den spelades på Shakespeares tid vad gäller såväl kläder, musik som dans. Hon känner the Globe väl, eftersom hon arbetat där under de tre senaste säsongerna. Hon var regiasistent för *Richard II* och *'The Golden Ass*, liksom för *Macbeth*, en uppsättning hon säger att folk antingen älskade eller hatade (den gjordes i modern tappning), och för *Trettondagsafton*, som sattes upp med enbart manliga skådespelare. Hon har tidigare regisserat vid Bristol, London, New York och i Botswana.

TEMAT PÅ THE GLOBE I LONDON i år är "The Season of the Star-crossed Lovers". Pjäserna som ska spelas är *Romeo och Julia*, *Lika för lika* och *Mycket väsen för ingenting*.

När jag träffade Tamara Harvey på the Globe i februari, höll hon på att rollbesätta pjäsen, en av regissörens viktigaste uppgifterna, enligt henne själv: 'Att bestämma vem som ska spela till exempel Beatrice och Benedikt, avgör mycket om uppsättningen i stort.'

EN DEL REGISSÖRER VILL INTE REGISSERA på the Globe, eftersom de inte 'kan göra något med pjäsen'. Tamara Harvey tycker det är synd, för själv kan hon inte tänka sig något mer spännande:

– I alla produktioner bestämmer man sig för att skapa en värld; regissören och scenografen, ljussättaren och kostymören osv. Även om den världen bara är ett svart rum, så säger man ändå: 'i denna värld ska vi spela pjäsen'. Därmed skapar man genast särskilda regler, som är lika strikta som när man säger att man ska spela i gammal stil.

– På många sätt har jag större frihet på the Globe. Där finns ingen scenbild, så vi måste själva bestämma. Hur gör vi en trädgårdsscen? Hur gör vi en fångelsehåla? Och den

största ingrediensen är publikens föreställningsförmåga. Så i själva verket är man *mindre* begränsad än på andra teatrar. När åskådarna kommer till the Globe är de verkligen med på noterna, och deras fantasi är mycket större än något vi kan konstruera.

Tamara Harvey tror att det kan vara mycket mer begränsande att göra sin egen 'tolkning', till exempel att förlägga *Romeo och Julia* i 30-talets Italien. Då blir man begränsad av precis allting. Hon tycker att 'tolkning' är ett svårt ord, och när folk frågar vad hon har för 'koncept', säger hon att hon inte vet. Men hon *har* ett 'koncept' även om hon vet att det låter svamligt:

– 'Vi tar den här fantastiska pjäsen, och så samlar vi ihop ett gäng riktigt bra skådespelare. Sedan arbetar vi med pjäsen i sex veckor och ser var vi hamnar.' Självklart har jag idéer men ändrar mig ganska ofta, ibland har skådespelarna bättre idéer som utvecklas medan vi håller på.

– På the Globe pratar vi mycket om fokus. Vi måste bestämma oss för vad vi vill att publiken ska se, eftersom vi inte kan belysa speciella ställen? Om jag tycker att det är viktigt för publiken att se Beatrice reaktion på Claudios fördömande av Hero, måste jag hitta ett sätt att placera henne så att *det* blir vad publiken ser just då.

VAD GÄLLER REGISSÖRSROLLEN tror Tamara Harvey att en del människor har en säregen uppfattning om regissörer, något hon tycker är förståeligt, eftersom väldigt få sätter sin fot i repetitionslokalen. Folk säger ofta: 'Så du är den som talar om var skådespelarna ska stå?' Javisst, nån enstaka gång, men gjorde jag det för ofta skulle de förmodligen säga var *jag* ska stå! Regissörsrollen är egendomlig, man behöver ha en klar uppfattning om vart man vill hän, men även vara öppen för andra idéer och tankar som kommer upp.



Tamara Harvey på the Globe. Foto: Roland Heiel

Även om Tamara Harvey *har* idéer om vad pjäsen handlar om, så vill hon absolut inte tala om för publiken vad de ska få med sig. Men för tillfället slås hon av hur lik *Mycket väsen för ingenting* är *Romeo och Julia*, också den en av hennes favoriter.

– *Mycket väsen för ingenting* har flera inslag som lätt skulle kunna göra den till en tragedi: Där finns skendöden, där finns Benedikt som utmanar Claudio på duell, där finns prästen som föreslår att Hero ska dödförklaras.

– I *Romeo och Julia* sker allting aningen för sent: om prästen hade lämnat stan en minut tidigare hade han kanske fått tag på Romeo *precis* i tid för att tala om för honom att Julia inte var död. Om Romeo hade nått fram till graven en minut tidigare hade han kanske inte dödat Paris; om Romeo hade hållit tillbaka Mercutio lite till, kanske Mercutio inte blivit dödad av Tybalt. I *Mycket väsen för ingenting* är skillnaden att det inte är för sent. Dogberry och Verges lyckas trots allt rapportera att det hela var en komplott *precis* i tid; tillräckligt många vet att Hero inte är död och det hela klaras upp innan *precis* innan Claudio och Benedikt ska duellera. Men det är viktigt att ha den där *känslan* av tragedi i komedierna, känslan av – för det mesta i fjärde akten – att allt håller på att gå helt åt pipan. På så sätt kan vi känna oss lättade när lyckan slår ut i full blom i femte akten.

För tillfället är Tamara Harvey väldigt intresserad av de mörka sidorna av *Mycket väsen för ingenting*.

– På ett sätt är förstås Don John bara en 'skurk'. Men varför handlar han som han gör? Vad är det som driver honom, förutom att Shakespeare behövde en skurk? Varför betar sig Claudio som han gör, varför fördömer han Hero inför hela församlingen, och sedan inte alls verkar bry sig om att hon 'dött'? Och kanske kan vi få en aning om vad som får Don Pedro att vilja ordna alla andras kärleksliv i hans fina scen med Beatrice, där han säger: 'Vill ni ha mig, min fröken?' Och hon svarar: 'Nej, ers nåd, såvida jag inte får en annan till vardags: Ers nåd är för dyr att slita på för jämnan'.

Tamara Harvey tror att det är möjligt att 'hjälpa' publiken att se vissa saker, och eftersom hon tänker mycket på Don John just nu, försöker hon fundera över olika sidor av hans karaktär.

– Låt oss säga att Don John drivs av svartsjuka, att han som pojke älskade och beundrade sin storebror, men att han aldrig dög, och att Don Pedro inte brydde sig om honom. Vi kan leka med sådana tankar och utforska det när vi repeterar. Och även om vi inte vet svaren, kan vi förhoppningsvis som publik uppleva det mer som en djupt rotad känsla än en abstrakt önskan om att göra illa. Don Johns avsikt att få Don Pedro att lida kommer då att bli så mycket starkare. Samma gäller hans avsikt att få Claudio, Don Pedros favorit, att lida. Men jag har inte alla svar, inte ens hälften, men när vi börjar repetera hoppas jag att har många av frågorna.

Vi talar om Kenneth Branaghs filmatisering av *Mycket väsen för ingenting* och Tamara Harvey är väl medveten om att det är den version som många i publiken kommer att ha i huvudet. Därför försöker hon förtränga den så mycket hon kan. Hon såg den som rätt ung och minns att hon älskade den:

– Det såg underbart ut när de sprang omkring på de italienska sluttningarna, alla verkade ha så kul, som på ett

enda stort party. Jag tycker fortfarande om den stora glädjen i den, massor med människor har riktigt roligt i pjäsen. Men jag har medvetet inte sett den sedan jag fick det här jobbet.

Att sätta upp *Mycket väsen för ingenting* med en alltigenom kvinnlig grupp av skådespelare tycker Tamara Harvey är oerhört spännande, om inte annat för att hon får arbeta med stora skådespelare och se dem sätta tänderna i pjäsens fina roller.

– För det mesta finns ett par roller för kvinnor i Shakespeares pjäser. På the Globe i London började man förra året med en stor och viktig sak, när man satte upp helt kvinnliga uppsättningar av *Rickard III* och *Så tuktas en argbigga*. Det tar fram nya aspekter och kastar nytt ljus över pjäserna, på ett sätt som vilken 'tolkning' som helst hade gjort. Och åskådarna är verkligen begeistrade. När vi ber dem använda sin fantasi kan vi se, hur gärna de antar utmaningen. Man står där på den tomma scenen och säger till publiken: 'Jag är i en stor sal', och publiken säger: 'Ja vi köper det!' Eller en kvinna står på scen klädd som en man och säger: 'Jag är en man!' Och publiken är med på noterna. Och därmed blir de också mer delaktiga.

Relationen mellan Beatrice och Benedikt anses ofta vara huvudhandling i *Mycket väsen för ingenting*, och kanske är det den som gör oss mest betagna. Tamara Harvey tror att det är för att vi tycker om att se två så spirituella och spännande personer

spela mot varann. Det är också de som har de fina monologerna.

– Vi dras in i deras relation för att det är de som vänder sig till oss och säger: 'Hjälp! Vad ska jag göra?'. Men det finns fler fascinerande relationer i pjäsen: Claudios relation till Don Pedro är mycket intressant; detsamma gäller Claudio, Don Pedro och Benedikt som trio; likaså Leonato och Antonio, de två bröderna i nästa generation, och sättet de förhåller sig till varann. Beatrice och Hero har en märklig och spännande relation. Hero säger inte mycket medan Beatrice säger en hel del till henne. Hero verkar foglig och medgörlig, medan Beatrice har valt att inte vara det utan säger i stället: 'Jag bryr mig inte, jag vill inte gifta mig, ingen ska bestämma över mig!' Publiken är kanske mest intresserad av Beatrice och Benedikt. Det är bra, men om vi arbetar på djupet med även de andra relationerna, så kommer pjäsen att bli så mycket rikare.

Tamara Harvey älskar de där ögonblicken när hon sitter bredvid någon i publiken som plötsligt verkar känna igen sig.

– I sådana stunder tänker man: 'Åh Gud, det är ju precis som jag!' Det är delvis sådant som får oss att gå på teater. Shakespeare skulle ha gillat det. Det finns en rad i *Hamlet*: 'att hålla upp en spegel för naturen'. Det där ögonblicket är underbart när en skådespelare håller upp den där spegeln och vi känner igen oss själva.

Intervju: Roland Heiel



Hamlet på the Globe 2000. Foto: Don Mahan